

De libris biblie canonicis et non canonicis

est liber Hester. put est in hebreo: que postea sequuntur non sunt in canone: similiter in Daniele: illa tñ sunt in canone q̄ sunt vsq; ad eum locū vbi posuimus. Finit Daniel. ppheta: que postea sequuntur non sunt in canone. Quis autē David. i. psalteriū apud hebreos non ponat inter pphetas sed inter agiographa: tñ fere omēs latini eū nō solū pphetam s; summum pphetarū vel secundū vocāt: Daniele quoq; inter pphetas numerāt. Aliter quoq; aliqui latini diuiserūt veteris et noui testamentū. s. in libros legales: historiales: sapientiales: et pphetales. Legales appellāt quinque libros moysi: in veteri testamento quibus in nouo faciūt respondere: quatuor euangelia: Historiales Iosue: Iudicū: libros Regum Paralipomenon: Esdras: Hester: et Job: quibus in nouo correspondēt acta apostolorū. Sapientiales tres libros Salomonis. s. puerbia: Ecclesiasten: et Canticū canticorū: quib; in nouo correspondēt epistole Pauli: et que canonicē dicuntur: pphetales faciūt David. i. psalteriū: Esaiam: Hieremiam: Ezechielem: Duodecim pphetas et Danielem: quibus in nouo respondet liber Apocalypsis. Noui autē testamenti omēs qui in biblia ponunt libri sunt in canone testib; Hieronymo: Augustino: et Isidoro in locis supradictis. Hi sunt quattuor sacrosancta euāgelia: scilicet Matheus: Marcus: Lucas: Iohannes. Pauli apli epistole. xiiij. q̄rū vna est ad Romanos: ad Corinthios due: ad Galathas vna: ad Ephesios vna: ad Philippenses vna. ad Thessalonicenses duo: ad Colocenses vna: ad Timotheū due: ad Titū vna: ad Philemonē vna: ad Hebreos vna. Item Actus apostolorū. Itē epistole septē que canonicē appellant. Quorū vna est iacob: due Petri: Iude qui alis Thadæus dicitur vna: Demum liber Apocalypsis. Hi omnes libri p canonicis habentur. Quis ante Hieronymū a multis de epistola ad hebreos dubitaretur: quā hesitationē ipse multis rationibus sustulit: Iude de epistola Iude: ac de secūda et tertia Iohannis: in ecclesia primitiua a multis an deberent in canonem recipi valde dubitatum est: de quā prima sic dicit Hieronymus in libro de viris illustribus. Judas frater Jacobi parua quidē que de seipsum canonicis est epistolam reliquit: et q̄ de libro Enoch qui apocryphus est: in ea assumit testimoniū: a plerisq; rejicit: tñ auctoritatē vetustate iam et vsu meruit: et inter sanctas scripturas computat. De alijs autē duabus que incipiūt: senio: dicit in capitulis Iohannes: et papias in dicto libro: q̄ asserbant esse Iohannis p̄sbyteri discipuli Iohannis euāgeliste: qui dicebatur senior Iohannes: sed tamen omnium approbatione iam sunt recepte: et citra cuiusq; refractionē pro canonicis habentur.

De Translatore Biblie

Mandū q̄ trāslatore et interprete Biblie multū fuerūt: q̄ sicut dicit magister in historijs ante incarnationē dñi annis. ccc. xli. temporib; Ptolemei philadelphī regis egypti. Lxx. interpretes floruerūt qui legem et pphetas hoc modo trāsulerunt. Ptolemeus studiosus et librorū cupidus percipiens apud iudeos legem esse ore dei editam: et digito illius scriptam missis epistolis et munerib; rogauit eleazarū pontificē iudeorū: vt sibi viros seniores hebraice et grece lingue peritos illic interpretari et trāsferre valerēt: dirigeret. Etenim sua desideria essent eam in greco trāstatam habere: et archiuis regalib; interfere. Eleazarus autē annēs eius petitioni: s; vnaquaq; tribu sex legisperitos destinauit. Hi sūt septuaginta duo interpretes q̄ licet septuaginta duo fuere more sacre scripture cōmuniter dicuntur tamē septuaginta quia et si duo sūt persunt hoc est modicū respectu septuaginta. Qui venientes ad regē pentateuchū et pphetas trāsferētes corā rege dispauerūt de vno deo colendo: et q̄ nulla creatura esset deus. Inde est q̄ vbiq; occurbat eis in transferēdo de trinitate vel sub silentio preteribant vel sub enigmate transfulerunt: ne tres deos colendos tradidisse viderentur. Similiter de incarnatione verbi facientes. Hi trālatio septuaginta duū q̄s est supflua q̄s diminuta. Post incarnationē autē dñi et passionē annis centū viginti quatuor. Aquila quidez iudeus ad fidem cōuersus: sed postea in heresim lapsus primus interpres. fecit aliā trālationē de hebraico in grecū tpe Adriani impatoris. Deinde post ānos. liij. Theodotion fecit tertiā trālationē sub cōmodo. Deinde post ānos. xxx. Symmachus

Symmachus interpres claruit sub Senero. Deinde post ānos. viij. inuenta est quedā trālatio hierosolymis: cuius auctor ignorat: que dicta est vulgata trālatio vltima editio. Deinde post ānos. xvij. tpe Alexandri: supuenit origenes videns istas trālatōes imperfectas: incepit corrigere trālationem. Lxxij. interpretū p posteriores iam dictas trālationes. vel fm aliquos solū trālationē Theodotionis immiscuit scz supplens diminuta et refecans supflua. Vbiq; igit ad trālationē. Lxxij. interpretū aliqd addidit ex trālationibus sequentib; ibi ponebat asteriscū. i. stellā vel formā astris: p q̄ innuit q̄ p additionē illā elucebāt q̄ prius deerāt. Et dicitur asteriscus ab aster et icon q̄ est imago vel signū et pducit p. quia apud grecos icon scribit p et diphthongon: et dicit asteriscus fm modernos: vel asteriscus fm antiquos: et tunc dicit ab astris. i. stella: et icon. Vbi dō erat supflūū ponebat obelū. Obelos enī grece dicit sagittā latine vel verū: signans p hoc q̄ littera ibi supflua erat. Deinde ipse Origenes: vt dicit Hieronymus. septimā trālationē miro labore reperit que trālationes. s. quinta: sexta et septima: licet vt idem ait Hieronymus. quibus censet auctoribus ignozet. tñ ita pbabilez sūt diuersitate tenent vt auctoritate sine nominib; tenuerint. Deinde quidam volentes habere omnes istas trālationes simul scribebant libros sic eos ordinantes q̄ in medio cuiuslibet folij ponebant sex columnas a summo deorsum descēdentes. ponentes in prima verba trālationis p̄me: in secūda secūda et sic de alijs. Et isti libri dicit sunt hexapla: ab hex grece: q̄ ē sex latine: quasi sexcupla. vlt dicit hexapla quasi liber habēs sex trālationes rectas vel rectificatas. Et his t̄pibus multi vtriusq; lingue scilicet fecerūt alias trālationes de predictis grecis trālationibus in latinū. Nouissime supueniens beatus Hieronymus: peritus in tribus linguis hebraica: greca et latina. primo correxit trālationē. Lxxij. interpretū in latino cum asteriscis et obellis. postea hō trāsulit imēdiate Bibliam de hebreo in latinū sine asteriscis et obellis. Et hac trālatione nunc vbiq; vtit̄ tota romana ecclesia: licet nō in omnibus libris. Et ipsius trālatio merito ceteris antefertur: q̄ est verborū tenacior et perspicuitate sententiē clarior. Et trālatio p̄ma. s. Lxxij. interpretum facta est in Alexandria ciuitate que metropolis est egypti. Alie autē trālationes in diuersis partibus mundi vbi tunc magistri polluerūt. Nota q̄ vbiq; in libris veteris testamenti mendositas reperitur: currendum est ad volumina hebreorū: quia vetus testamentū primo in lingua hebraea scriptum est. S; hō in libris noui testamenti reuertendum est ad volumina grecorū: quia nouū testamentū primo in lingua greca scriptū est preter euāgelii Matthei epistolam Pauli ad Hebreos.

De Quē prima pte huius operis cōtineantur.

- Prima refert Moysi liber hic modulamina q̄nq;
- Dat Genesis mūdo principiū: atq; hominī.
- Exit ab egypto ppl̄s: pharaosq; plagatur:
- Offert Leuitic' munera grata deo.
- Manlio deserti sequit̄: ppl̄us numeratur:
- Et legem repetit deuteris inde nomos.